

KULTTUURI

☛ Kulttuuriosaston vastaava:

Jarmo Huida 050 3382181

jarmo.huida@satakunnankansa.fi

☛ Sähköpostit:

sk.kulttuuri@satakunnankansa.fi

etunimi.sukunimi@satakunnankansa.fi

Vimmasta versoo hämmennys, kaaoksen keskeltä nauru

Porin kulttuuriviikonloppua väritti kaksi tapahtumaa, joissa liikuttiin esitystaiteen mielikuvituksellisissa maastoissa.

ESITYSTAIDE

Abyss, anssi Teellä

Anna Kalwajty, Dominik Lipp, Antti Tolvi, Juha Matti Rautiainen ja Pink Twins Porin lyhytaaltoasemalla 20. toukokuuta.

Lehtisanta: petiliina ja Tutkijat2016: Kauttakulumatka? Galleria 3h+k:ssa 20. toukokuuta.

● Fyysisellä suorituksella on ollut läpi ihmiskunnan historian jokin päämäärä, joka edistää henkilökohtaista tai yhteistä hyvää. Viime vuosikymmeninä ihmiset ovat intoutuneet mittaamaan fyysisiä suorituksia ja vertailemaan niitä toisiinsa. Kun tällaista puuhaa kutsutaan urheiluksi, näennäisen päämäärätönkin rehkeminen ylittää useimpien kokemusmaailmassa mielekkyyden kriteerit.

Entä jos ihminen laittaa kehonsa likoon ja heittäytyy suoritukseen, jolla ei ole minkäänlaista näkyvää päämäärää?

Millaisia kysymyksiä herää moista toimintaa seuraavan henkilön päässä?

Näennäisen tarpeettomasti itseään rääkkäävät Porissa sekä puolalainen Anna Kalwajty että sveitsiläinen Dominik Lipp erittäin fyysisillä, ainutkertaisilla performansseillaan.

NAINEN TAKOO lattiaa nyrkkeilyhansikkaat käsissään. Puoliolympy-

räksi koottu avustajajoukko hokee taiteilijan ohjeiden mukaan yhtä sanaa: ”maa”.

Nainen pitää pienen tauon. Lopettaako hän? Ei, hän jatkaa.

Hetken kuluttua nainen pitää uuden tauon. Jokohan riittää? Ei, hän jatkaa lattian hakkaamista entistä ankarammin.

Kun fyysisen toiminta jatkuu ja jatkuu, katsojan pää käy läpi erilaisia vaiheita. Ensin vähän naurattaa, sitten tuntee pujahtaa sekaan lievää tuskastumista. Toistuva rytmi luo hypnoottisen vaikutelman, jota värittävät ahdistuksen, huvituksen ja hämmennyksen vaihtelut.

Anna Kalwajty ei anna vastauksia vaan herättää tukun kysymyksiä. Mitä kaikkea ”maa” ja sen epätoivoinen, vimmainen takominen edustaa? Symboliikkaa ja merkityksiä ehtii esityksen aikana ja sen jälkeen rakentamaan monella tavalla.

Päällimmäinen kysymys on sama: se kaikkein syvällisin: miksi? Kysymys koskettaa niin Kalwajtyin performanssia kuin ihmisen toimintaa ylipäätään.

ESITYSPAIKKA puhuu Dominik Lippille ja määrittää hänen esityksensä sisällön. Porissa Lippia puhuttelee ojanpohja, joka halkoo lyhytaaltoasemaa ympäröivää metsää.

Kalwajtyin piinaavan toistisen esityksen jälkeen on melkein vapauttavaa seurata, kun Lipp

etenee selällään ojanpohjalla raahtaten päällään lahoa puunrunkoa. Nyt fyysisellä toiminnalla on sentään suunta. Eteenpäin mennään, vaikka loogista tavoitetta on tästäkin rehkimisestä turha hakea.

Lippin hikinen ähkiminen halki ojaa läpäisevien luonnonesteiden tuo virneen katsojan kasvoille. Sveitsiläinen lähestyy säälimättömässä puurtamisessaan suomalaista, etten sanoisi turkkalaista luonteenlaatua.

Katsojan päähän jää taas tulkin-tojen runsaudensarvi. Haastoiko ihminen luonnon vai luonto ihmisen? Onko ketään enää kotona?

ON RIEMASTUTTAVAA, että Porissa voi kokea kaksi sellaista vapaan ja rohkean esitystaiteen tapahtumaa kuin Abyss (entinen Perf) ja anssi Teellä. On täysin järjetöntä, että nämä järjestetään eri puolilla Poria samaan aikaan.

Jonkinlainen kulttuurisukkulointi on siis paikallaan. Voi ristellä tapahtumien välillä ja luoda vaikuttavien esitysten tulvasta subjektiivisen kokonaiselämyksen, jossa riittää pureksittavaa pitkäksi toviksi.

Kahden sisarusparin muodostaman Lehtisanta-ryhmän *petiliina* on täysin estoton esitys, jossa esiintyjien ja roolihahmojen raja häilyy jatkuvasti, eikä esiintyjien ja yleisön välilläkään tunnu olevan minkäänlaista etäisyyttä.

ANNA KALWAJTY takoo, takoo ja takoo. Kun katsoja luulee taiteilijan

Ylösalaisin asetettujen videoiden, väärinpäin luettujen tekstien ja absurdin liikehännän avulla syntyy David Lynchin elokuvia muistuttava tunnelma. Esiintyjien – tanssijoista on ehkä tässä yhteydessä turha puhua – pokerin yhteyteen nauruun hätkähdyttää samanaikaisella luonnollisuudellaan ja luonnottomuudellaan.

Teini-ikäisen tytön ahdistus tuntuu olevan esityksen lähtöteema, mutta pakka sotkeutuu improvisoitujen lakanaleikkien ja vapaana assosiaationa etenevän laulun voimalla.

Tutkijat2016-ryhmän *Kauttakulumatka?* on selkeämpi ja vähemmän hämmäntävä kokonaisuus. Ääniraita raportoi arkisia havaintoja repaleisiksi tutkimustuloksiksi. Neljä esiintyjää jakautuu kahdeksi pariiksi.

Kummassakin parissa toinen sitoo toisen silmät ja tuottaa tälle monenlaisia ääni- ja tuntoärsykeitä sattumanvaraisten esineiden avulla. Sympaattisella tavalla hauraan esityksen kantava teema on luottamus.

PALATAAN Abyss-tapahtuman tunnelmiin. Performanssitaitelijoiden lisäksi iltaa kuljettavat muusikot ja äänitaiteilijat, joiden esitykset toimivat kuin sattumalta melkein loogisena jatkumona toisilleen.

Lootusasennossa operoiva Antti Tolvi tarjoaa silkkaa new agea rauhallisine äänimaisemineen ja hiljalleen vaihtuvine värialueineen. Bassokitaralla ja lukuisilla efekteillä ääntä tuottava Juha Matti Rautiainen aloittaa samankaltaisissa turvallisissa tunnelmissa, mutta matka vie kohti orastavaa uhkaa taustakuvien vaihtuessa seesteisistä luonnonmaisemista ihmisen jättämiin jälkiin.

Pink Twins tarjoaa kakofoniaa, joka kurottaa kauniin ja riipivän rajamaille. Dystooppista tunnelmaa korostaa räikeä, kaoottinen ja sirpaleinen, alati uusia kerroksia kasvattava kuvamaisema.

Sukkulointi porilaisessa kulttuuri-illassa päättyy. Päässä kihisee, ja hyvä niin.

Tom of Finland -elokuvalle 800 000 euroa tukea

Suomen elokuväsäätiö on myöntänyt Tom of Finlandina tunnetun taiteilija Touko Laakosen (kuvassa) elämästä kertovalle elokuvalle 800 000 euroa tukea.

Tukea on myönnetty eloku-

van tuotantoon ja kehittämiseen. Elokuva saa ensi-iltansa alkuvuodesta 2017.

Tom of Finland -elokuvan ohjaa Dome Karukoski, ja sen pääosissa nähdään näyttelijät Pekka Strang ja Lauri Tilkanen.

Vuonna 1991 kuollut Touko Laaksonen tuli maailmalla tunnetuksi maskuliinisuutta korostavista homoeroottisista piirroksistaan. Hän on yksi kansainvälisesti tunnetuimpia suomalaisia kuvataiteilijoita.

JOONAS SALLI/SK

lopettaneen, Kalwajytys takoo lisää.

LEHTISANTA-RYHMÄN petiliina-esitys lähentelee tunnelmaltaan David Lynchin elokuvia. Tiina Santavuo, Eveliina Lehtiniemi ja Petronella Lehtiniemi huokuvat estotonta asennetta.

HANNA LAASANEN/SK

PORILAINEN kirjailija Leila Tuure kirjoituskammiossaan Reposaaren sillan pielessä sijaitsevassa omakotitalossaan.

Tuhkasta nouseva Pori

KIRJAT

Leila Tuure: Espanjalainen rouva.
Sunkirja 2016.
308 s.

● Reposaassa asuvan kirjailijan **Leila Tuuren** (s. 1938) uusin romaani on huhtikuussa ilmestynyt *Espanjalainen rouva*. Historianopettajanakin pitkään työskennellyt Tuure on julkaissut vuodesta 1989 lähtien yli 20 kaunokirjallista teosta.

Monien kirjailijan aiempien teoksien tavoin uutuudenkin tapahtumat sijoittuvat historialliseen Poriin. Romanin alussa Pori on jälleen kerran kokenut suurpalon, ja suurin osa kaupunkilaisista on jäänyt kodittomiksi.

Eletään 1850-luvun alkuvuosia. Rakennustöitä tehdään ympäri kaupunkia, ja samalla keskustan ruutukaavaa vedetään uuteen uskoon. Kirjailija marssittaa romaanin alussa näyttämölle kauppahuonetta pyörittävän Lundahlin perheen, jonka poika Johan on matkustanut ulkomaille.

Kotiväelle tullessa kirjeessä kerrotaan pojan avioituneen espanjalaisen naisen kanssa. Tuokion kuluttua Johan palaa kotiin Bella-nuorikkonsa kanssa, ja yllätykselliset tapahtumat seuraavat toistaan.

NUOREN ESPANJALAISNAISEN sopeutuminen porilaiseen porvarisperheeseen käy vaikeimman kautta. Ruotsin oppiminen osoittautuu ylivoimaiseksi, vaikka perheeseen otetaan yksityisopettaja tätä varten.

Bella oppii nopeammin suomea, jota kotiapulaiset ja keit-

täjät puhuvat. Tämäkös harmittaa herrasväkeä, jonka on talutettava kielitaidoton miniä porilaisten seurapiirien arviotavaksi.

”Bellan teki mieli huutaa niin suureen ääneen, että se kuuluisi kotiin asti. Koti-ikävä oli iskenyt hänen rintaansa kuin tikari, kuin toledolainen miekka, kun hän oli kuullut Johanin juttelevan isänsä kanssa matkasta Andalusiaan.”

Sitten Bella tulee raskaaksi ja Johan tekee uuden matkan Espanjaan. Millaiset Bellan taustat ovatkaan alun perin olleet? Tuleeko heistä kunnan avioparia, kun Johanin Selma-äiti on vastustanut liittoa alusta asti?

Espanjalaisessa rouvassa kirjailijalle rakas Pori elää todellista murrosvaihettaan. Suurpalo ja Oolannin sota vievät paikkakunnan kauppiat ja yrittäjät vararikon äärelle kerran jos toisenkin.

Kun Pori nousee tuhkasta kuin Feeniks-lintu, Johan Lundahl hankkii vaimonsa välityksellä viinejä Espanjasta ja saa näin kauppahuoneen bisneksen pyörimään uudelleen. Tärkeäksi romaanihenkilöksi osoittautuu Johanin Selma-äiti, kauppiasperheen todellinen johtaja, jonka tarkoin silmin kuvataan sekä espanjalaismiiniä että Porin ruotsinkielisiä seurapiirejä.

Leila Tuuren uutuusromaanin parasta antia ovat persoonallinen henkilökaarti, yllätykselliset tapahtumat, kiintoisat historialliset yksityiskohdat, porinmurteiset vuoropuhelut ja sujuva tarinankuljetus. Merkilläpantavaa on myös kirjailijan merkitys Porin kaunokirjallisuuden taloushistorioitsijana.

JARI OLAVI HILTUNEN